

DET KONGELIGE
UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENT

Kommunal- og regionaldepartementet
PB 8112 Dep
0032 OSLO

KOMM OG REG DEP
11 NOV 2005
05/1594-97
650.0
KO/KJ/DV

Deres ref
05/1594

Vår ref
200502333-/PI

Dato
09.11.2005

**Høring - Lokaldemokratikommisjonens første utredning - NOU 2005:6 -
Samspill og tillit - Om staten og lokaldemokratiet**

Det vises til brev av 2. mai 2005 fra Kommunal- og regionaldepartementet. Utdannings- og forskningsdepartementet har følgende merknader til saken:

Generelle synspunkter på kommisjonens arbeid

Kommisjonen har på en god måte beskrevet utfordringene i forholdet mellom staten og kommunene. Spesielt det forholdet at kommunene tilsynelatende ikke har tilstrekkelig politiske og økonomiske muligheter til å drive en lokal politikk, men på mange måter er iverksetter av statlige oppgaver. Dette er et problem som må tas på alvor. På den annen side er hensynet til lik behandling av borgere uansett hvor de bor i landet et viktig politisk mål i Norge. Dette blir ofte understreket når tjenestetilbudet i ulike kommuner spriker i omfang og kvalitet. Hensynet til borgernes like rettigheter og like muligheter må altså veies mot det lokale selvstyret. Kommisjonen synes her å ville svekke statens muligheter for å styre den kommunale sektor hvis alle foreslåtte tiltak settes i verk.

De tre hovedutfordringene

Lokaldemokratikommisjonen har fokusert på tre hovedutfordringer når det gjelder forholdet mellom staten og kommunesektoren:

- Samspillet mellom staten og kommunesektoren
- Spørsmål om det kommunale selvstyret bør grunnlovfestes
- Friere lokal beskatningsrett

Under følger departementets vurdering av utfordringene:

Samspillet

Kommisjonen har pekt på at den statlige forvaltningen er sektordelt og at de sektorvise grensene gradvis er blitt sterkere, jf. NOU 2005:6 pk.6.4. Den peker på at dette har ført til mindre samordning av den statlige styringen og ansvaret for kommunesektoren. Kommisjonen foreslår derfor at SMK og KRD skal få et sterkere koordineringsansvar for statens styring av kommunesektoren. Tilsvarende foreslår kommisjonen at Stortingets komiteer samordner behandlingen av saker som får konsekvenser for kommunesektoren. Man foreslår videre at Fylkesmannsembetet bør knyttes til KRD istedenfor MOD. Kommisjonen foreslår videre at fylkesmannsembetets rolle i dagens forvaltningssystem gjennomgås og utredes nærmere, herunder hvordan rådgiver- og dialogfunksjonen skal utvikles og skilles fra kontrollfunksjonen.

For å gi det lokale forvaltningsnivået større handlingsrom foreslås det at det klargjøres nærmere hva de ulike nivåene har ansvaret for slik at det blir tydeligere både for borgerne og politikerne hvem som skal styre hva. I den grad kommunale oppgaver består i å iverksette og drive detaljerte oppgaver som staten har lagt til kommunesektoren uten mulighet for kommunalt skjønn foreslår kommisjonen at det bør vurderes å føre oppgavene tilbake til statlig nivå. Videre foreslås det at staten i mindre grad enn i dag skal bruke øremerkede midler og individuelle rettighetsbestemmelser som reduserer det kommunale handlingsrommet. Regelforenkling og økt fokus på dialog og informasjon understrekes som hjelpemidler som delvis skal erstatte rettighetsbestemmelser og øremerkede midler.

UFD mener:

På utdanningsområdet er det fra før overført en god del myndighet fra statlig nivå til kommunalt innenfor skolesektoren. Senest er forhandlingsansvaret for lærerpersonalet overført fra staten til kommunalt nivå. Likeså er utdanningskontorene innlemmet i fylkesmannsembetet for å få en mer helhetlig håndtering av klager og tilsyn med kommunene på dette området.

Innenfor utdanning er bruken av individuelle rettigheter regulert i lov og forskrifter når det gjelder rett til opplæring, spesialundervisning og aktiviteter knyttet til dette som for eksempel skoleskyss og lignende. Dette er bestemmelser som dels er begrunnet i internasjonale konvensjoner om individenes rettigheter og dels er av nasjonal betydning for utvikling av kunnskapssamfunnet. Det vil derfor være nødvendig med en meget nøye vurdering av fordeler og ulemper før man foreslår å justere disse bestemmelsene.

Tiltak som kan bidra til en bedre koordinering av de statlige tiltakene som retter seg mot kommunesektoren bør settes i verk slik kommisjonen har foreslått. Det bør likevel vurderes hvem som skal ha hovedansvaret for koordineringen – SMK eller KRD. Etter vårt syn er det ikke grunnlag for å gi SMK et annet ansvar enn det som er der i dag, men fortsatt basere seg på at KRD har et overordnet ansvar for koordineringen og at dette følges opp fra de andre fagdepartementene.

Grunnlovfestet lokalt selvstyre

Kommisjonen har sett på Europarådskonvensjonen om kommunalt selvstyre som Norge undertegnet 15. oktober 1985 og foreslår at konvensjonen følges opp med at prinsippet om kommunalt selvstyre føres inn i Grunnloven. Det ligger for tiden et privat lovforslag i Stortinget der forslagsstillerne har fremmet tolv ulike alternativer til en grunnlovfesting av prinsippet.

UFD mener:

Forslaget om å grunnlovfeste det kommunale selvstyret vil trolig ikke ha store konsekvenser for dette departementet, men grunnlovfestingens måte som ikke hindrer en hensiktsmessig organisering av kommunesektoren ut fra en nasjonal vurdering.

Kommunal beskatningsrett uten øvre begrensning

Kommisjonen har pekt på at lokaldemokratiet lider av at kommunene i stor grad blir oppfattet som iverksetter av statlige reformer og pålegg uten økonomiske muligheter til å drive en aktiv kommunalpolitikk på andre felter. Derfor foreslås det at de begrensninger som i dag finnes for kommunal inntektsskatt fjernes.

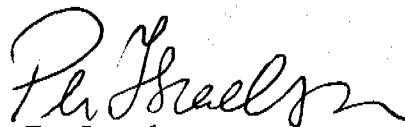
UFD mener:

Det kanskje mest betydningsfulle forslaget fra kommisjonens side er oppheving av grensen for kommunal inntektsskatt. En forutsetning er imidlertid at staten er nøye med å fullfinansiere de reformer som vedtas og gjennomføringsansvaret blir lagt til kommunene. Dette er også en forutsetning fra kommisjonens side. Å åpne for en friere beskatningsrett for kommunene vil kunne gi kommunene en reell økonomisk handlefrihet som gjør det mer interessant for kommunens innbyggere å velge de representanter som skal sitte i de kommunale styrene.

Med hilsen

Aud Inger Andersen (e.f.)
avdelingsdirektør

Per Israelsson
rådgiver